

Dalton, that's where the magic happens

Interview met Annemarie Wenke

René Berends

Annemarie Wenke is voor veel daltonianen geen onbekende. Ze heeft haar eigen bedrijf – Wenke Perspectief –, van waaruit ze tal van daltonopleidingen verzorgt, stuk voor stuk trajecten die Annemaries unieke stempel dragen. Voor haar is Parkhursts Dalton Plan een pedagogisch concept.

Een product van daltonopvoeding

"Ik was altijd de dochter van ...," stelt Annemarie. "En dat was best lastig, als je graag op eigen benen wilt staan. Een mooie omkering kwam er op een dag toen ik mijn vader uitnodigde voor een gastles in de daltonspecialisatie. Eén van mijn studenten vroeg hem toen: 'Bent u de vader van Annemarie?' Die kwam wel binnen!

Annemarie is dus de dochter van Hans Wenke, de man die zo'n twintig jaar geleden samen met Roel Röhner een aantal opleidingsboeken over daltononderwijs schreef en die nationaal en internationaal veel voor de ontwikkeling van het daltongedachtegoed betekend heeft. "Ik ben met recht een product van daltonopvoeding!"

Annemarie werd geboren op 9 maart 1968 in Brielle en groeide op tussen Meppel en Havelte. "Ik ging in Ruinerwold naar school. Dat was destijds geen daltonschool, maar nu wel. Ik was, wat je noemt, een buitenkind. Ik had een pony en later een eigen paard. Daar was ik vier, vijf uur per dag mee bezig. Zo'n paard moet je voeden en verzorgen. Over verantwoordelijkheid gesproken! Maar het mooie ervan is, dat die er ook altijd was als ik steun nodig had. Mijn moeder verliet ons gezin, toen ik een jaar of acht was. Daarmee werd dat nog belangrijker." Als haar vader aan het werk was, zorgden Annemarie en haar iets jongere zus voor zichzelf. "Als 10-jarigen gingen we zelf op onze pony's langs de weg naar de manege.

Dat kun je je nu niet meer voorstellen. Ik vond het al spannend toen mijn oudste zoon op zijn negende alleen op de fiets naar school wilde. Maar ja, dat was dan ook wel weer in hartje Zwolle!"

Annemarie reed wedstrijden; ze haalde zelfs de Nederlandse jeugdselectie en streed tegen mensen die later aan de Olympische Spelen hebben deelgenomen. "Zo'n wedstrijd is erg vormend. Daar leer je wat zelfstandigheid is en vooral ook discipline. Maar ook wat weerbaarheid is. Toen mijn paard kreupel werd, lag ik er met paard en al uit!"

Verantwoordelijkheid

"Die daltonopvoeding thuis zat vooral in de ontwikkeling van een gevoel van verantwoordelijkheid," zegt Annemarie. "Ik voelde als kind een grote verantwoordelijkheid: voor mijn paard, ons gezin, voor de wereld. Ondernemend was ik ook. Ik had altijd allerlei ideeën om de wereld een beetje mooier te maken. Zo zette ik een eigen dierenfonds op, waarvan je voor 1 gulden 50 lid kon worden. Ik had ook een eigen blad. Van het geld kocht ik voedsel voor de reeën."

Met het kweken van verantwoordelijkheidsgevoel bij kinderen, moeten we volgens Annemarie wel oppassen. "Het is een veel te zware last, als kinderen het welzijn van de hele wereld op hun schouders nemen. Ik heb daar zelf onder geleden. Verantwoordelijkheid leren dragen is goed, maar wel in de mate en de vorm die klopt bij kinderen. Verder is het belangrijk dat verantwoordelijkheid is gebaseerd op vertrouwen, in plaats van angst voor fouten maken. Probeer het maar zelf, je kunt het vast, heb ik met de papepel ingegoten gekregen. Ik zie soms op scholen, dat leraren met verantwoordelijkheid bedoelen dat kinderen precies doen wat de juf of meester vindt dat ze moeten doen. Gevoelige, volgzaamere kinderen gaan zich daar dan ook naar gedragen. En dat is natuurlijk precies niet de bedoeling. Als de regie enkel bij de leraar blijft, staat dat haaks op de wens en de noodzaak om eigenaarschap bij kinderen na te streven, want dat is nodig om kinderen in zichzelf op zoek te laten gaan naar wie zij zijn en wat zij in de wereld willen doen."

Iets toevoegen aan de wereld

Ondanks dat Annemarie in haar (verlate) puberteit zich wel afgezet heeft tegen 'dat dalton' van haar vader, voelt ze nu een verbondenheid met Parkhurst. Net als Montessori aandacht had voor vredesopvoeding en Petersen kinderen als cultuurvernieuwers zag, heeft ook Parkhurst de intentie kinderen te helpen om waardevol in de wereld te zijn. "Ik denk dat dit de drijfveer in het onderwijs moet zijn: de motivatie om kinderen in staat te stellen iets nieuws toe te voegen. Het gaat niet alleen om een volgende generaties in bestaande kennis en vaardigheden in te leiden, niet alleen om het reproduceren van die samenleving. Parkhurst helpt om door de ogen van het kind te kijken, op zoek te gaan en te 'zien' wat hen raakt, zodat ze zelf gaan ontdekken waar zij van toegevoegde waarde kunnen zijn. Dat is toekomstgericht werken! Maar daarvoor is het wel nodig dat leraren ook zelf geraakt worden en het kind in zichzelf zien, om zich te herinneren wat zij wilden en willen toevoegen."

Een pedagogisch concept

"Toen ik die opdracht van Parkhurst doorzag, beseftte ik dat dalton me in het bloed zit. Me ermee verbinden geeft grond aan mijn werk; aan mijn taak in het leven. In alles wat ik doe ervaar ik de kernwaarden van dalton als spiegel van mijn handelen. En ik wil niets liever dan met anderen het concept als way of living verder in de wereld zetten. Daar word ik gelukkig van!" Vroeger op de pabo moesten studenten bij de voorbereiding van een les altijd een lesdoel beschrijven op het niveau van kennis, vaardigheden en attitude. "Naar die multidimensionaliteit van onderwijsdoelen zou ik wel terug willen. Het 15 jaar werken op de Katholieke Pabo in Zwolle (KPZ) heeft me mede gevormd in hoe ik naast theorie en praktijk aandacht kan hebben voor de leraar als persoon. Want het meesterschap gaat niet alleen over het

functioneel overdragen van lesstof, maar ook over hoe je met elkaar omgaat. Zodat dat bijdraagt aan verantwoordelijk regie leren nemen in 'interaction of the grouplife'. En dat matcht niet met klassikaal onderwijs, met voornamelijk alleen de focus op het didactische leren van het kind. Hoe dat dan wel te doen, daarin ben je als leraar continu lerend, omdat ook het kind onderwijst. Die 'opvoedende' wisselwerking is essentieel in het daltononderwijs."

Onder-wijs-heid

"Wat dalton verder tot een pedagogisch concept maakt, is dat we elk individuele kind willen 'zien' en 'horen'. In mijn opleidingen vraag ik leraren om kindportretten te maken. Daarbij kijk je als het ware onder water. Je hoopt het halfbewuste in het bewust-zijn te trekken. Dat bedoel ik met onder-wijs-heid. Het gaat erom te ontdekken wat een kind letterlijk in je aanspreekt, wat hij bij jou teweegbrengt. Je ontdekt waarom hij, maar ook jij, de moeite neemt om de ander te zien." Annemarie vertelt vervolgens enthousiast over waarom ze de naam van haar bedrijf – Wenke Perspectief – zo goed gekozen vindt. "Ieder mens heeft voor een deel zijn eigen perspectief op de waarheid. Het is de kunst om die te ontdekken!" Door het maken van kindportretten, ontdek je wat jij bijvoorbeeld 'lastig' vindt aan een kind en welke eigen wijsheid dit kind het onderwijs inbrengt. Als je dat ontdekt, ontstaat er een soort magie. That's when the magic happens! Dan zie je elkaar, ontdek je waar ruimte ligt en wat nodig is om tegemoet te komen aan wat het kind vraagt; dan ontstaat vertrouwen in elkaar, omdat je elkaar beter leert kennen, en groei je samen verder. Het is jammer dat we dat pedagogische in het onderwijs zo weinig centraal stellen. Het is zo vanzelfsprekend, dat we vergeten het te verzorgen." Annemarie geeft een voorbeeld hoe dat werkte bij haar jongste zoon tijdens een gesprek op zijn (vo-)school. De leraar vroeg hem: "Wat vind jij belangrijk?" Na even

nagedacht te hebben, antwoordde hij: "Dat je ziet dat het goed of soms minder goed met me gaat." De leraar knikte en vervolgde: "En wat kan ik daar dan voor doen?" Weer dacht haar zoon even na en zei: "Je zou me bijvoorbeeld gewoon de vraag kunnen stellen: 'Hoe gaat het met je?'" Zo simpel kan het zijn, maar er is op dat terrein nog een wereld te winnen: oprechte belangstelling tonen; tijd voor elkaar nemen; elkaar zien staan en vertrouwen creëren dat je ook durft te zeggen wat er in je omgaat."

Samenwerken met kinderen

Kinderen zijn erop gericht een weg te vinden, hun weg. En onderwijs moet daar, volgens Annemarie, bij ondersteunen. "Voor mij hebben kinderen daarbij zelf actief te zijn. Iedereen heeft een taak in deze wereld. Hoe je die kunt vinden en eraan kan werken, zou ik bespreekbaar willen maken. Kinderen kunnen hierin meedenken, als je ze daartoe de kans biedt. Ik heb daarvan mooie voorbeelden gezien. Een leraar introduceerde een 'ik-kan-helpen-bord' en liet kinderen met elkaar meedenken over wat er opgeschreven moest worden. Ze wilde dat iedereen een plek kreeg. Kinderen hielden elkaar spiegels voor. Er was er één die zei: 'Als ik gevallen ben, ga ik naar jou. Jij kunt altijd goed troosten!' Dat kan er gebeuren als je kinderen het vertrouwen schenkt om mee te denken en mee te praten."

Praktisch en pragmatisch

Het unieke van Parkhurst is dat ze ons 'voorleefde' hoe we handen en voeten kunnen geven aan dat pedagogische, hoe we dat expliciet kunnen maken. Als juf van amper 18 jaar schroefde ze letterlijk de tafeltjes en stoeltjes uit de houten vloer om groeps-tafels te arrangeren, zodat kinderen samen zouden kunnen werken. "Parkhurst is praktisch en pragmatisch!", stelt Annemarie. "Ze laat de vorm volgen op de functie. Dalton biedt dan ook concrete didactisch-

organisatorische handvatten om samen met kinderen het onderwijs in te richten. Inrichting en visie zijn op elkaar afgestemd. Die relatie blijven zien, is essentieel om het niet tot een trucje of een kunstje te laten verworden. Het gaat erom niet alleen 'wat werkt' in te voeren, maar steeds weer opnieuw na te denken over wat je kinderen werkelijk mee wilt geven en hoe je dat in een vorm kunt gieten." Annemarie vindt het samen kunnen vieren daarbij belangrijk. "Ik merk dat ik hecht aan het jaarritme, de feesten en de rituelen die daarbij horen. Het helpt verzilveren wat er geleerd is. Voor mij mag dalton daarom wel leentjebuur spelen bij het jenaplan- en vrijeschoolonderwijs."

Het vinden van de weg

Annemarie concludeert dat wat voor kinderen en haar deelnemers geldt, ook voor haarzelf geldt. Ze is altijd op zoek naar haar eigen pad. "Ik heb nog nooit een baan gehad, die al bestond, heb altijd mijn eigen functieomschrijving geschreven! Bij mijn eerste baan bij het APS, later als verantwoordelijke voor de kwaliteitszorg bij de KPZ en eigenlijk ook nu bij mijn eigen bedrijf, is dat ook zo!" De studies schoolpedagogiek, onderwijskunde en later de opleiding supervisie en NOVO-procesbegeleider hebben haar daarbij geholpen. Maar altijd ging het erom de drie-eenheid bij elkaar te brengen: theorie, praktijk en de persoon. Het is een proces, waarin je tot jezelf komt, naar je eigen talenten en schaduwen leert kijken en de vraag probeert te beantwoorden wat jij kunt bijdragen. Dat moet voor mij de intentie zijn: zelf denken, in beweging komen en het leven als leerschool leven. Dat is voor kinderen belangrijk, voor de leraar als persoon belangrijk en de essentie van de vormende waarde van onderwijs. "Voor mij is 'menskunde' dan ook essentieel in de opleidingen. Daarin komen vrijheid en verantwoordelijkheid in relatie tot de ander samen in de eigen taak. Dat proces met onze deelnemers aangaan heeft iets magisch. Iedere keer opnieuw geniet ik wat dat aan ontwikkeling teweegbrengt."